

Cause No Pain

You shall not cause pain to any widow or orphan" (Shemos 22:21). Rashi adds that it is forbidden to hurt any person; however, the verse speaks about the most common cases. Widows and orphans are usually defenseless; therefore, they are most vulnerable to those who wish to inflict suffering. This prohibition includes hurting their feelings, as well as causing them physical distress.

How careful do we need to be with the feelings of others? Rav Yerucham Levovitz cites the Mechilta's commentary on this very verse. Rebbe Yishmael and Rebbe Shimon were being led out to be executed by the Romans. Rebbe Shimon said to Rebbe Yishmael, "Rebbe, my heart goes out because I do not know for what reason I am being killed." Rebbe Yishmael replied to Rebbe Shimon with a question. "Did anyone ever come to you for a *din* (judgment) or a *shayla* (halachic question) and have to wait because you were finishing your drink, putting on your shoe, or wrapping your tallis? Our Torah warns us, 'If you will surely inflict him pain ...' (Shemos 22:22). It does not differentiate between a small *tsar* (distress) and a large one." Rebbe Shimon was relieved. He replied, "You have comforted me, Rebbe."

Rav Yerucham is astounded by the extent of how far-reaching this *din* is. "Let us search our ways and evaluate them!" Contemplate the following thought for a moment. Making someone wait for a few moments is not a very big inconvenience. Yet the holy Tanna Rebbe Shimon felt that he received the penalty of death by the sword for this *aveyra*. What about major suffering that we cause people? Oy va voy va voy! How a person must be careful every minute of every day to watch himself! He must be sure that what he says and does will not hurt anyone in any way.

One of our gedolim of the previous generation often had visitors knocking at his door during mealtime. If he had a piece of food in his mouth, when he heard the knock, he felt distress. How was he able to swallow his food when someone needed his assistance? We see how far his concern for not hurting other people's feelings extended.

Kinderlach . . .

People are very important. Do not hurt them in any way. If you had a valuable piece of jewelry, how would you treat it? Very carefully. You would certainly handle it very delicately, making sure that it would not scratch or chip. A human being is much more valuable than any piece of jewelry and more sensitive also. Treat him with great care. Do not do anything that will cause him any distress, even the smallest amount. The rewards for this are great. Hashem loves those who treat His children with tender loving care.

Emmes or Shekker? You are the Judge

Please bring the litigants into the Beis Din."

The two men are ushered in. One, obviously wealthy and influential, is dressed in a beautiful, fine-tailored suit. The other, a poor man, is wearing raggedy old clothes. The Av Beis Din (Chief Dayan) looks carefully at both of the men.

"I am sorry; we cannot judge this case now."

"May we ask the *dayan* why not?"

"Because of your dress. Both of you must be wearing the same type of clothes. We must see either two fine suits or two raggedy ones."

"How can that be?" asks the rich man.

"The Torah states, 'Distance yourself from a *shekker* (falsehood)' (Shemos 23:7). Your different clothing may bias our decision, and we will not decide *emmes* (truth); rather *shekker*. Therefore, you must change clothes. Until then the case is postponed." (This story is adapted from the Gemora Shavuuous 31a.)

☪ ☪ ☪ ☪ ☪

Rav Leib Chasman is amazed by this *din*. How can these holy *dayanim* (judges) be biased? They are *talmidei chachomim*, who know the severity of judging falsely. The *Shechina* (Divine Presence) is present at a *Din Torah*. The *dayan* must see himself as if a sword were poised over his neck, and *gehennom* is open in front of him if he decides falsely (Gemora Yevamos 109). With such *Yiras Shamayim* (Fear of Heaven), how can he be biased? Furthermore, the bias is not even skin-deep. If the rich man would change clothes, he would still know that he is rich. The same with the poor man. Will that truly help him decide fairly? How do we understand this *din*?

This is the strength of the *Yetzer Hara*, explains Rav Chasman. Even the eyes of the holiest *dayan* are only flesh and blood, made from the dust of the earth. Hashem created them, He formed them, and He knows that they are biased. Therefore, He commanded the *dayan*, "Distance yourself from a *shekker*." Your *Yetzer Hara* has a tremendous power of deception. He can trick the greatest people with the simplest things. Therefore, do not give him even a drop of room to trick you. Distance yourself from him and his *shekker*.

Kinderlach . . .

*Rav Yisrael Salanter points out that we are all judges. We make decisions all of the time. We have two options – one good, and one bad. The Yetzer Hara dresses the bad one up in the finest clothes, making it look very attractive. As if it will lead to wonderful things. The good option, on the other hand, is dressed in rags. Its benefits are in the next world. It does not promise any wealth or honor in this world. We must judge the *emmes*! We cannot let the clothes fool us! "Distance yourself from a *shekker*!" commands the Torah. Undress that Yetzer Hara! Expose his lies! See through the exterior into the true beauty of the *mitzvah*. Kinderlach, may all of your decisions be *emmes*!*

והגדת לבנו

לא לצער אחרים

"כל אלמנה ויתום לא תענון" (שמות כ"ב, כ"א). ומבאר רש"י ש"הוא הדין לכל אדם אלא שדיבר הכתוב בהווה לפי שהם תשושי כוח (חלשים) ודבר מצוי לענותם." ובמלים אחרות: אין לענות שום אדם, גם אם לא מדובר באלמנה או ביתום. התורה הזכירה דווקא אלמנה ויתום מפני שהם חסרי ישע ועל כן אנשים נוטים לפגוע בהם (ביודעם שאין מי שיתנגד לכך). איסור הפגיעה באחרים כולל גם פגיעה ברגשותיהם, מלבד גרימת עינוי גופני מכל סוג שהוא.

כמה עלינו להיות זהירים שלא לפגוע ברגשות של אחרים? הרב ירוחם לבוביץ זצ"ל מצטט מהמכילתא על פסוק זה: "כבר היה ר' ישמעאל ורבי שמעון יוצאין ליהרג. אמר לו רבי שמעון לרבי ישמעאל: 'רבי, לבי יוצא, שאיני יודע על מה אני נהרג.' אמר לו רבי ישמעאל לרבי שמעון: 'מימך (האם קרה אי פעם ש-) בא אדם אצלך לדין או לשאלה ועכבתו עד שתהא שותה כוסך ונועל סנדלך או עוטף טליתך? אמרה תורה אם ענה תענה - אחד עינוי מרובה ואחד עינוי מועט.' אמר לו: 'נחמתני רבי!'

ר' ירוחם התפעל מההיקף של דין זה. "נחפשה דרכינו ונחקרה!" חישבו לרגע: אם נותנים למישהו להמתין כמה דקות, אין בכך משום גרימת צער רב. ובכל זאת, התנא הקדוש רבי שמעון חש שהוא עומד לקבל עונש מוות בחרב על עבירה זו. ומה עם צער גדול הרבה יותר שאנו גורמים לאנשים? אוי ואבוי! כמה צריך האדם להיזהר בכל רגע ורגע - בכל יום - שלא לעשות כן! עליו להיות בטוח שאיננו פוגע בשום אדם, לא בדיבור ולא במעשה. מסופר על אחד מגדולי הדור הקודם שפעמים רבות היו מגיעים אליו אורחים בזמן הארוחות. אם שמע את דפיקותיהם בדיוק לאחר שנגס במונו, הוא חש צער: כיצד יוכל לבלוע את מה שפיו כאשר מישהו זקוק לעזרתו? רואים אנו עד היכן הגיעה השתדלותו שלא לפגוע ברגשותיהם של אחרים.

ילדים יקרים...

אנשים הם חשובים ביותר. אל תפגעו בהם בשום צורה. אם היה לכם תכשיט יקר, כיצד הייתם מטפלים בו? בזהירות רבה, כמובן. הייתם מזהרים מאוד שלא יישרט או ייפגע. בן אדם שווה הרבה יותר מכל תכשיט - והוא גם רגיש יותר. ועל כן, יש להתייחס אליו בהתאם, ולא לעשות שום דבר שיגרום לו צער, ואפילו במידה הקטנה ביותר. השכר על זהירות זו הוא רב. ה' אוהב את מי שאוהב את בני דוואג לצרכיהם.

כבוד הדיין, אמת או שקר?

"נא להכניס את בעלי הדין לבית הדין."

שני אנשים נכנסים. האחד, ניכר שהוא עשיר ורב השפעה. הוא לבוש בחליפה נאה ותפורה היטב. השני, אדם עני, לובש בגדים מרופטים וישנים. אב בית הדין מתבונן בשניהם.

"אני מצטער, איננו יכולים לדון במקרה זה כרגע." "כבוד הדיין, אפשר לשאול מדוע?"

"בגלל לבושכם. על שניכם ללבוש אותו סוג בגדים. שניכם חייבים להיות לבושים או בחליפות מחוייטות או בחליפות ישנות ומרופטות."

"איך אפשר?" שואל העשיר.

"התורה אומרת 'מדבר שקר תרחק' (שמות כ"ג, ז'). הלבוש השונה שלכם עלול להשפיע על החלטתנו, ולכן אנו עלולים לדון לא דין

אמת, אלא דין שקר ח"ו. על כן, עליכם להחליף בגדים. עד אז, הדין במקרה שלכם נדחה."

(סיפור זה הוא עיבוד של הנאמר בגמרא שבועות דף ל"א ע"א.)

הרב לייב חסמן מופתע מפסיקה זו. כיצד יכול להיות שדעתם של דיינים קדושים תוטה לצד אחד? הם הרי תלמידי חכמים, היודעים את חומרת האיסור של דין שאינו אמת לאמיתה. והרי השכינה שורה על הדיינים. הדיין חייב לראות עצמו כאילו חרב מאיימת עליו וכאילו הגיהנום פתוח מתחתיו למקרה שידון דין שלא לאמיתו (גמרא יבמות דף ק"ט ע"ב). עם יראת שמיים כזאת, איך יכול הוא להיות מוטה לצד בעל דין זה או אחר? ועוד, שהנטייה איננה בשל דבר מהותי: הרי אם העשיר יחליף בגדיו, עדיין ידעו שהוא עשיר, וכן הדבר לגבי העני. האם הלבוש הזהה אכן יגרום לדיין לדון דין אמת? כיצד אפשר להבין זאת?

זהו כוחו של היצר הרע, מסביר הרב חסמן. אפילו עיני הדיינים הגדולים ביותר הם רק עיני בשר ודם. ה' ברא אותם ויצר אותם, והוא יודע שהם פתוחים להשפעות. ולכן ציווה על הדיין "מדבר שקר תרחק." ליצר הרע יש כוח עצום של הטעיה. הוא יכול להטעות את גדולי האנשים באמצעות הדברים הפשוטים ביותר. ולכן, אין לתת לו שום אפשרות, ולו הקטנה ביותר, להטעות אותנו. יש להתרחק ממנו ומהשקר שהוא מייצג.

ילדים יקרים...

ר' ישראל סלנטר מצביע על כך שכולנו דיינים. אנחנו חייבים לדון, לבחור ולקבל החלטות בכל עת. שתי אפשרויות בחירה לפנינו: האחת טובה והאחרת רעה. יצר הרע מלביש את הבחירה הפסולה בבגדים היפים ביותר, וגורם לה להיראות מושכת מאוד, כאילו שההליכה בדרכה תוביל אותנו לדברים נפלאים. הבחירה הנכונה לבושה בבלויי סחבות. הטובות שהיא תביא יינתנו לנו רק בעולם הבא - אין היא נושאת בקרבה הבטחות לעושר וכבוד בעולם הזה. עלינו לדון דין אמת! אל לנו להרשות לבגדים להטעות אותנו! "מדבר שקר תרחק!" מזהירה התורה. פשטו את בגדי הפאר מיצר הרע! חישפו את השקר שבו! התעלמו מהחיצוניות, והבחינו ביופי האמיתי של המצווה. ילדים יקרים, יהי רצון שכל ההחלטות שלכם יהיו אמת!